

Rzeszów, 20 stycznia 2022 r.

dr hab. Sabina Grabowska, prof. UR
Uniwersytet Rzeszowski

Recenzja

**rozprawy doktorskiej Pani mgr Magdaleny Abu Gholeh
„Zgoda na przetwarzanie danych osobowych” Wrocław 2021, ss. 252
przygotowanej pod kierunkiem promotora
prof. dr hab. Mariusza Jabłońskiego
oraz promotora pomocniczego dra Krzysztofa Wygody
na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytetu Wrocławskiego**

Pozyskanie i przetwarzanie danych osobowych osób fizycznych przez administratora danych osobowych musi spełnić określone przepisami warunki. Wskazanie podstawy prawnej przetwarzania danych osobowych jest punktem wyjścia w procesie zgodnego z prawem przetwarzania danych osobowych. Jedną z podstaw prawnych legalizujących przetwarzanie danych osobowych osób fizycznych przez administratora danych osobowych jest zgoda osoby, której dane dotyczą, na ich przetwarzanie. Zgoda udzielona przez osobę jest autonomiczną i wystarczającą podstawą prawną do przetwarzania danych osobowych. Artykuł 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dn. 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 2016 Nr 119) określa zgodę jako dobrowolne, konkretne, świadome i jednoznaczne okazanie woli, w którym osoba, której dane dotyczą.

Z uznaniem należy się odnieść do wyboru tematyki dysertacji doktorskiej Pani Magdaleny Abu Gholeh, która skupiła się na przedstawieniu kompleksowego ujęcia tematyki zgody jako przesłanki legalizującej przetwarzanie danych w unijnym systemie ochrony danych osobowych. Jak sama zauważa: „Interdyscyplinarny charakter tej dziedziny prawa sprawia jednak, że poprawne zrozumienie niektórych instytucji z niej się wywodzących (takich jak zgoda) może przysparzać pewnych trudności.” (str. 7)

Należy zauważyć, że tematyka związana z analizą instytucji zgody na przetwarzanie danych osobowych nie doczekała się do tej pory kompleksowego, odrębnego opracowania. Dotychczas była tylko częścią badań z zakresu prawa ochrony danych osobowych publikowanych w formie monografii, czy też przedmiotem badań publikowanych w ramach mniejszych form - artykułów lub rozdziałów w monografii. Tak więc praca Doktorantki zapełnia istniejącą lukę oraz - dzięki wnikliwej analizie problemu - będzie z pewnością pomocna dla osób zajmujących się tą tematyką, zarówno dla teoretyków, jak i praktyków.

Ze względu na łączenie w sobie elementów prawa administracyjnego, prawa Unii Europejskiej, prawa nowych technologii oraz filozofii i etyki dysertacja ma charakter interdyscyplinarny. Jednakże całość rozważań i analiz jest prowadzona w oparciu o przepisy Konstytucji RP. To właśnie w tym akcie prawnym najwyższej rangi zakotwiczone są zarówno prawo do prywatności, jak też prawo do ochrony danych osobowych. Dlatego uważam przedłożoną mi do recenzji rozprawę doktorską za pracę z zakresu prawa konstytucyjnego, wzbogaconą o wątki interdyscyplinarne.

W tym kontekście uważam, że tematyka przedstawionej mi do recenzji rozprawy doktorskiej została dobrana właściwie, jest istotna dla poprawnego funkcjonowania państwa, a poruszane zagadnienia w pełni odpowiadają jej tytułowi.

Pani Magdalena Abu Gholeh przygotowując rozprawę doktorską wykorzystwała właściwe metody badawcze, aby kompleksowo przedstawić zagadnienia związane z wyrażaniem zgody bądź jej brakiem, w związku

z przetwarzaniem danych osobowych. Doktorantka posłużyła się w szczególności metodami: prawno – dogmatyczną, empiryczną oraz (częściowo) porównawczą, a także metodą opisową.

Praca zawiera liczne odwołania do literatury przedmiotu dotyczącej zagadnień związanych ze zgodą na przetwarzanie danych osobowych. Baza bibliograficzna przywołana w rozprawie jest dość obszerna. Składa się na nią 200 publikacji naukowych, ponad 40 aktów normatywnych i 50 orzeczeń oraz prawie 30 decyzji organów nadzorczych, a także ponad 30 opinii, wytycznych i materiałów pomocniczych oraz prawie 20 pozycji netografii.

Konstrukcja rozprawy odpowiada jej tytułowi. Recenzowana praca liczy 252 stron. Składa się ze Wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych, Zakończenia oraz Spisu treści. Co warte podkreślenia, Doktorantka zdecydowała się na to, aby każdy rozdział merytoryczny dysertacji kończyć podsumowaniem (Konkluzjami), dzięki czemu tekst zyskał na przejrzystości i pozwolił na lepsze zrozumienie intencji i prowadzonego przez Doktorantkę wywodu.

We wstępie Pani Magdalena Abu Gholeh przedstawia przyczyny wyboru problematyki związanej ze zgodą na przetwarzanie danych osobowych, a także formułuje główną tezę badawczą oraz tezy poboczne, które stara się zweryfikować w dalszych częściach rozprawy, analizując akty prawne, orzecznictwo i literaturę przedmiotu. Jak sama stwierdza: „główną tezą badawczą niniejszej pracy jest określenie istoty i roli zgody na przetwarzanie danych w obecnie obowiązującym systemie ochrony danych osobowych. Autorka w szczególności pragnie odnieść się do poglądu prezentowanego w przeszłości, iż zgoda jest przesłanką pozwalającą na najpełniejszą ochronę praw i interesów osób fizycznych. Konsekwencją określenia dzisiejszej roli zgody będzie próba wskazania postulatów *de lege ferenda* związanych z tą instytucją prawną.” (str. 9)

Doktorantka postawiła ponadto dwie tezy poboczne. Pierwsza teza „dotyczy zakresu zastosowania zgody przez administratorów danych będących organami publicznymi. Rozważania te są o tyle istotne, że prawodawca

wyszczególnił w katalogu przesłanek legalizujących przetwarzanie danych osobowych przesłanki służące organom władzy publicznej.” Druga natomiast ma za zadanie „określenie charakteru prawnego zgody. W doktrynie wykształciły się dwie podstawowe koncepcje dotyczące tego zagadnienia. Zgodnie z nimi zgoda powinna być uznana za działanie prawne zbliżone do oświadczenia woli lub jednostronną czynność prawną.” (str. 9)

Doktorantka w pierwszym rozdziale merytorycznym rozprawy doktorskiej „Dane osobowe i ich przetwarzanie” skupiła się na przybliżeniu głównych pojęć związanych z tematem pracy, czyli danymi osobowymi i ich pojęciem oraz prawem do ochrony danych osobowych, które wiąże się z prawem do prywatności. Pani Magdalena Abu Gholeh rzetelnie przedstawiła ewolucję tego prawa na gruncie krajowego i unijnego oraz międzynarodowego porządku prawnego. Następnie skupiła się na zdefiniowaniu pojęcia danych osobowych na gruncie wcześniejszej ustawy oraz obecnie obowiązującego rozporządzenia unijnego. Na uznanie zasługuje analiza tematyki danych osobowych związanych z rozwojem nowych technologii. Jest co szczególnie interesujące ze względu na dynamikę rozwoju segmentu gospodarki, jakim jest informatyzacja poszczególnych dziedzin życia. Jak zauważa sama Autorka: „Dynamicznie postępujący rozwój technologiczny sprawił, że obecnie mamy do czynienia z kategoriami danych, które nieznane były jeszcze kilkanaście lub kilkadziesiąt lat temu. Tym samym ich właściwa klasyfikacja prawna wciąż budzi pewne wątpliwości, co bezsprzecznie przyczynia się do licznych problemów natury praktycznej. Właśnie dlatego rozważania dotyczące definicji danych osobowych zostały uzupełnione o orzecznictwo oraz poglądy doktryny na temat adresu IP, adresu MAC oraz adresu poczty elektronicznej.”

Drugi rozdział pracy „Konstrukcja prawna zgody na przetwarzanie danych osobowych” zawiera analizę konstrukcji prawnej zgody jako przesłanki legalizującej przetwarzanie danych osobowych. Autorka dokonuje szczegółowego omówienia przesłanek ważności zgody, którymi są: dobrowolność, konkretność, świadomość i jednoznaczność. W dalszej części rozdziału scharakteryzowanych został charakter prawny zgody ze szczególnym

uwzględnieniem aspektów zgody na naruszenie dóbr osobistych, zgody jako jednostronnej czynności prawnej oraz zgody jako działania prawnego zbliżonego do oświadczenia woli. W dalszej kolejności omówiono podmiotowy i przedmiotowy zakres zgody na przetwarzanie danych osobowych. Następnie poddano analizie kwestie dopuszczalności ekwiwalentności zgody na przetwarzanie danych osobowych, gdyż w praktyce często można zauważyć uzależnienie możliwości otrzymania określonego towaru, usługi lub korzyści (np. rabatu, możliwości bezpłatnego korzystania z usługi) od wyrażenia zgody na przetwarzanie danych osobowych w konkretnym celu lub na rzecz konkretnego administratora. Doktorantka badając wymóg dobrowolności zgody, który został wprowadzony na gruncie RODO, za zasadne uznała zbadanie legalności takiego działania i formułuje w tym zakresie wnioski *de lege ferenda*, które mogłyby przyczynić się do lepszej ochrony prawnej jednostek. Jest to wartość dodana tegoż rozdziału dowodząca głębokiego zaangażowania piszącego w dany temat, do czego należy odnieść się z uznaniem. Rozdział zamykają rzeczowe konkluzje z analizowanego zakresu dysertacji doktorskiej.

W rozdziale trzecim „Procedura wyrażenia zgody na przetwarzanie danych osobowych” Doktorantka charakteryzuje procedury wyrażenia (oraz ewentualnego wycofania) zgody na przetwarzanie danych osobowych. Analizuje zagadnienie właściwego momentu wyrażenia zgody. Jak zauważa: „Kwestie temporalne mają w tym zakresie dwojakie znaczenie. Z jednej strony należy określić, w którym momencie relacji pomiędzy przetwarzającym a osobą fizyczną powinno nastąpić udzielenie zgody. Z drugiej – konieczne jest określenie sytuacji, w których może dojść do swoistego odejścia od ogólnie obowiązujących zasad.” Ponadto omawia także problem ważności zgód udzielonych jeszcze przed wejściem w życie ogólnego rozporządzenia. Scharakteryzowała także formy udzielenia zgody, gdyż przepisy RODO nie sformułowały obowiązku zachowania szczególnej formy zgody na przetwarzanie „zwykłych” danych osobowych. Zdaniem Doktorantki, tak zwany wymóg weryfikowalności udzielenia zgody ma znaczący wpływ na decyzję dotyczącą formy pozyskiwanej zgody. Dlatego też w dysertacji stara się określić, która

forma zapewnia najpełniejszą ochronę interesów obydwu stron relacji, po-
siłkując się zagadnieniami praktycznymi wynikającymi z wymogu zachowa-
nia odrębności zgody oraz właściwej realizacji zasady *privacy by design* oraz
privacy by default. Następnie Autorka podjęła udaną i satysfakcjonującą
próbę uzupełnienia analizy procedury udzielenia zgody o kwestie związane
z możliwością jej wycofania przez podmiot danych. Zgodnie z art. 7 ust. 3
RODO wycofanie zgody powinno być równie łatwe jak jej wyrażenie. Tym
samym, zdaniem Doktorantki, niedopuszczalne są jakiegokolwiek działania
utrudniające odwołanie zgody. Rozdział kończą syntetyczne, ale sumienne
konkluzje.

Czwarty rozdział „Inne niż zgoda przesłanki legalizujące przetwarzanie
danych” stanowi logiczną kontynuację treści merytorycznych z rozdziału po-
przedniego. Doktorantka charakteryzuje przesłanki legalizujące przetwarza-
nie danych osobowych wyszczególnione w art. 6 RODO. Rozpoczyna od ana-
lizy realizacji umowy i obowiązku prawnego ciążącego na administratorze
danych oraz omówienia ochrony żywotnych interesów osoby fizycznej. Na-
stępnie przybliży wykonanie zadania realizowanego w interesie publicznym
lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi
oraz realizację prawnie uzasadnionych interesów, a także czynności admini-
stratora neutralizujące konieczność wskazania podstawy prawnej. I podsu-
mowuje rozdział konkluzjami. Wartością dodaną tego rozdziału jest uwypu-
klenie przez Doktorantkę zależności pomiędzy tymi przesłankami a zgodą
oraz wskazała sytuacje praktyczne, w których administratorzy mogą mieć
trudności z właściwym zidentyfikowaniem podstawy prawnej.

Ostatni piąty rozdział merytoryczny „Specyfika szczególnych rodzajów
zgody oraz czynności prawnych niebędących zgodą na przetwarzanie danych
osobowych” rozprawy doktorskiej jest rzetelną i dobrze uzasadnioną analizą
szczególnych rodzajów zgody oraz czynności prawnych niebędących zgodą
na przetwarzanie danych osobowych. Doktorantka charakteryzuje zgody: na
zautomatyzowane podejmowanie decyzji i przekazanie danych osobowych do
państwa trzeciego oraz zgody do celów marketingu bezpośredniego i na udo-
stępnienie danych innemu podmiotowi. Następnie omawia umowy

powierzenia danych osobowych, a także zgody na rozpowszechnianie wizerunku. Rozdział został podsumowany pogłębionymi konkluzjami. Autorka ponadto wyjaśnia, że „Część instytucji omówionych w tym rozdziale nie stanowi zgody na przetwarzanie danych osobowych w rozumieniu RODO, tym samym istotne jest wskazanie występujących pomiędzy nimi różnic, a także zależności, które mogą zachodzić w praktyce stosowania przepisów prawa.”

Ostatnia część pracy „Zakończenie” stanowi rzetelne podsumowanie całości pracy. Doktorantka przedstawiła sumienne wnioski końcowe do jakich doszła podczas analizy tematyki związanej ze zgodą na przetwarzanie danych osobowych. Wnioski są cenne ze względu na ich aktualność, jak również wnikliwość przeprowadzonych badań w temacie. W zakończeniu Autorka kompetentnie weryfikuje tezę główną oraz dwie poboczne. Ponadto zaprezentowała wnioski *de lege ferenda* oparte na przeprowadzonych analizach.

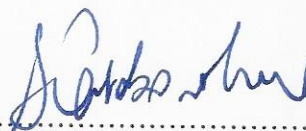
Reasumując, konstrukcję pracy oraz stronę merytoryczną dysertacji doktorskiej należy uznać za prawidłową i odzwierciedlającą istotne zagadnienia omawianej problematyki.

Analizując stronę formalną dysertacji należy stwierdzić, iż Autorka opanowała w sposób bardzo dobry technikę tworzenia publikacji naukowej. Poprawnie analizuje badane zagadnienia oraz wyciąga wnioski. Język rozprawy należy określić jako bardzo dobry, odniesienia do cytowanych publikacji zostały sporządzone zgodnie z regułami ich tworzenia.

Właściwie przygotowana rozprawa doktorska to taka, która nie tylko posiada właściwą formę i stanowi rozwiązanie problemu naukowego, ale jej lektura pozwala także stwierdzić, iż Autorka posiada szerszą wiedzę na temat opisywanych zagadnień, niż to wynika z zakresu tematycznego pracy. Takie też odniosłam wrażenie po lekturze recenzowanej dysertacji. Widoczne jest zaangażowanie Autorki w prowadzone badania oraz pasja naukowa, co jest bardzo dobrym prognostykiem dla dalszej kariery naukowej Pani Magdaleny Abu Gholeh.

Podsumowując, stwierdzam, iż rozprawa doktorska autorstwa Pani Magdaleny Abu Gholeh „Zgoda na przetwarzanie danych osobowych” spełnia wymagania przewidziane w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2003, Nr 65, poz. 595 ze zm.) w zw. z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1669 ze zm.) i wnoszę o jej przyjęcie i dopuszczenie do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

Ponadto po analizie rozprawy doktorskiej Pani Magdaleny Abu Gholeh wnioskuję jako recenzent o wyróżnienie rozprawy doktorskiej „Zgoda na przetwarzanie danych osobowych” Wrocław 2021, ss. 252.

.....